

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kasvinsuojelulain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksen tarkoituksena on täsmentää kasvinsuojelulain korvaussäännöstä. Kasvinsuojelutoiminnasta aiheutuvaa korvausvelvollisuutta selvennettäisiin säätämällä korvattavista vahingoista ja kustannuksista laissa. Korvauksen maksamista koskeva päätösvalta ehdotetaan siirrettäväksi maatilahallitukselta maaseutupii-

reille. Samalla lain valtuutussäännöksiä ehdotetaan selkeytettäväksi normiuudistuksen periaatteiden ja tavoitteiden mukaisiksi.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne

1.1. Kasvinsuojelulaki

Kasvinsuojelulain (127/81) tarkoituksena on kasvien suojeleminen kasvintuhoojilta. Kasvintuhoojilla tarkoitetaan lain 1 §:n 2 momentin mukaan sellaisia eläimiä, kasveja, viruksia ja muita eliöitä, jotka voivat aiheuttaa vahinkoa kasveille tai niistä saataville tuotteille. Viranomaiset saavat ryhtyä laissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin sellaisten asetuksella säädettyjen kasvintuhoojien torjumiseksi, jotka voivat huomattavasti vahingoittaa viljelyksiä tai varastoituja kasveja tai kasvituotteita. Poikkeuksellisesti kasvinsuojeluviranomainen saa väliaikaisesti määrätä lain mukaisiin toimenpiteisiin ryhtymisestä myös muita kuin asetuksessa lueteltuja kasvintuhoojia vastaan.

Kasvintuhoojan torjumiseksi tai sen leviämisen estämiseksi on kasvinsuojelulain 8 §:ssä mainituilla kasvinsuojeluviranomaisilla oikeus määrätä kasvinsuojelulain 4 §:n mukaisista rajoituksista, kielloista ja toimenpiteistä. Nämä voivat koskea muun muassa kasvintuhoojan

hävittämistä kiinteistöltä, rakennusten, työ- tai kuljetusvälineiden tai muiden esineiden desinfiointia, kasvien tai kasviolkuperää olevien pakkausaineiden desinfiointia tai hävittämistä taikka sellaisen pakkausaineen käyttämistä, kasvien viljelemistä, kuljetusta ja kauppaa sekä niiden viljelemisen, sadonkorjuun ja kaupan yhteydessä suoritettavia toimenpiteitä, sekä kasvien, kasvituotteiden, kasvintuhoojien, maa-aineksen, kompostin tai lannan maahan tuontia ja maasta vientiä.

Tarkemmat säännökset torjuntatoimenpiteistä ja menettelytavoista sekä kasvintuhoojista, joita laki koskee, ovat kasvintuhoojien maahan kulkeutumisen estämisestä annetussa asetuksessa (173/81) sekä kasvinsuojeluasetuksessa (442/82).

Yksityisellä henkilöllä tai yhteisöllä ei ole velvollisuutta suoraan kasvinsuojelulain nojalla ryhtyä torjuntatoimenpiteisiin kasvintuhoojaa vastaan. Heille on säädetty laissa vain velvollisuus ilmoittaa kasvintuhoojan esiintymisestä maatalouspiirille (nykyisin maaseutupiiri). Velvoite torjuntatoimenpiteisiin syntyy kasvinsuojeluviranomaisen antamalla yksittäis-

tapausta koskevalla päätöksellä. Maa-alueen, viljelmän, tavaravaraston, kuljetusvälineen tai rakennuksen omistaja tai haltija on velvollinen joko itse suorittamaan hänelle määrätyn toimenpiteen tai sallimaan, että kasvinsuojeluviranomainen suorittaa tai suorittaa ne.

Lain nojalla annettujen päätösten ja toimenpiteiden aiheuttamat kustannukset ja vahingot korvataan lain 7 §:n mukaan valtion varoista. Korvauksen maksamisesta päättää maatilahlallitus. Laissa ei ole yksityiskohtaisia määräyksiä korvauksen maksamisen perusteista. Lakia koskevan hallituksen esityksen (hall.es. 142/1980 vp.) perusteluista kuitenkin ilmenee, että taloudellisia menetyksiä, jotka aiheutuvat siitä, että kasvintuhooja alentaa sadon määrää tai huonontaa sen laatua, ei korvata.

Kasvinsuojeluasetuksen 7 §:n mukaan korvausta on haettava kirjallisesti 60 päivän kuluessa kustannusten tai vahingon syntymisestä asianomaiselta maatalouspiiriltä (nykyisin maaseutupiiri). Hakemukseen on liitettävä hyväksyttävä selvitys kustannuksista tai vahingoista. Maatalouspiirin on toimitettava hakemus oman lausuntonsa ohella maatilahallitukselle.

1.2. Korvausten maksamisessa noudatettu käytäntö

Kasvinsuojelulain voimassaoloaikana vuodesta 1981 vuoden 1990 loppuun mennessä on korvauksia maksettu yhteensä 12,6 miljoonaa markkaa 286:ssa eri tapauksessa. Lain nojalla on samana aikana annettu vähän yli 2 000 toimenpidemääräystä kasvintuhoojien torjumiseksi maamme viljelmillä. Lisäksi on vuosittain annettu muutamia satoja kasvien ja kasvituotteiden maahan tuontiin liittyviä kieltoja.

Käytännöksi on muodostunut, että kasvintuhoojan torjumiseksi annetusta määräyksestä suoranaisesti aiheutuneet työkustannukset, torjunta-aineiden ja desinfiointiaineiden hankkimiskustannukset sekä muut vastaavat materiaaliset kustannukset on korvattu esitettyjen tositteiden mukaan.

Hävitetäväksi määrättyjen kasvien, niiden kasvualueen tai muun materiaalin arvo hävityshetkellä on myös katsottu korvattavaksi vahingoksi. Kasvituotannon keskeytymisestä viljelykiellon tai viljelyrajoituksen vuoksi aiheutuneet kustannukset ja vahingot on arvioitu joko tapauskohtaisesti kirjanpidon perusteella

taikka yleisesti maassa käytettävien katetuottolaskemien perusteella koko siltä ajalta, jonka toimenpidemääräys on ollut voimassa. Yleisesti hyväksytyjen periaatteiden mukaan laaditut katetuottolaskelmat ovat osoittautuneet käytökelpoiseksi keinoksi arvioida toimenpidemääräyksestä aiheutuneen tuotannonmuutoksen taloudelliset vaikutukset.

Kasvinsuojelulain nojalla annettujen kuljetamis-, kauppaamis-, käyttämis- tai luovuttamiskieltojen aiheuttamat kustannukset ja vahingot on arvioitu kussakin tapauksessa erikseen ja korvattu sen mukaan kuin ne on näytetty toteen.

1.3. Normiuudistus

Valtioneuvosto on vuosina 1986 ja 1988 päättänyt niistä periaatteista, joiden mukaan ministeriöiden ja niiden alaisten valtion hallintoviranomaisten norminanto uudistetaan vuoden 1990 loppuun mennessä (J 525/01/86 ja J 628/01/88). Uudistuksen tavoitteena on vähentää hallintoviranomaisten norminantoa, antaa paikallis- ja aluehallinnon viranomaisille nykyistä enemmän harkintavaltaa, turvata hallintoviranomaisten norminannon laillisuus, selkeyttää norminantojärjestelmää sekä rationalisoida ja tehostaa hallinnon toimintaa. Tarkoituksena on, että sitovat normit annetaan lailla, asetuksella ja valtioneuvoston päätöksellä, jollei ole erityisen painavia syitä jättää ylemmänasteisia säännöksiä täsmentävää, tiettyä asiaa koskevaa norminantoa ministeriölle tai sen alaiselle hallintoviranomaiselle.

Ministeriön ja sen alaisen keskushallintoviranomaisen antamien valtionhallinnon ulkopuolisiin tahoihin kohdistuvien määräysten ja aineellisten ohjeiden tulisi perustua kohteeltaan, alaltaan ja sitovuudeltaan mahdollisimman täsmälliseen asianomaisessa säädöksessä annettuun valtuutukseen. Pääsääntönä on, että valtuutuksen on sisällyttävä suoraan lakiin. Ministeriön alainen keskushallintoviranomainen voidaan valtuuttaa antamaan määräyksiä ja ohjeita, jos kansalaisten tai hallinnon toimenpiteiden kohteena olevien muiden tahojen yhdenvertainen kohtelu, palvelujen riittävä sisällöllinen yhtenäisyys, toiminnan taloudellisuus tai sääntelyn teknistä yksityiskohtaisuutta edellyttävä luonne sitä välttämättä vaatii.

Viranomaisten määräyksiä ja ohjeita koskevista toimenpiteistä annettu laki (573/89) koskee ministeriöiden ja niiden alaisten valtion hallintoviranomaisten norminannon rajoittamista, selkeyttämistä ja uudistamista. Lain tavoitteena on täsmentää erityisesti kunnallishallintoon kohdistuvien normien antamisen perusteita. Kuntia ja kuntainliittoja koskevia määräyksiä saa lain mukaan antaa vain laissa olevaan yksilöityyn valtuutukseen perustuen. Lakia koskevan hallituksen esityksen (hall.es. 7/1989 vp.) perustelujen mukaan lain soveltamispiiriin kuuluvat myös keskusviraston alaisille piiri- tai paikallisorganisaatioille antamat määräykset. Laki on voimassa vuoden 1996 loppuun saakka.

2. Esityksen tavoitteet ja ehdotetut muutokset

Esityksen keskeisenä tavoitteena on täsmentää valtiolle kasvinsuojelulaissa säädettyä korvausvelvollisuutta. Lisäksi tavoitteena on selkiinnyttää lainsäädäntöön sisältyviä valtuutussäännöksiä eräiltä osin.

Korvausvelvollisuuden täsmentäminen ehdotetaan toteutettavaksi säätämällä korvauksen maksamisen perusteista suoraan laissa. Tämä on tärkeää senkin vuoksi, että korvausvelvollisuus on lain mukaan ehdoton. Lainmuutoksella on tarkoitus vahvistaa korvauksen maksamisessa nykyisin käytännössä noudatetut periaatteet.

Säännökset korvauksen maksamisen perusteista ehdotetaan otettavaksi lakiin lisättävään uuteen 7 a §:ään. Yhdenmukaisen käytännön aikaansaamiseksi ja vahingonkärsijän oikeuksien turvaamiseksi ehdotetaan lisäksi, että maatilahallitukselle annettaisiin oikeus antaa tarkempia määräyksiä siitä, miten tuotannon keskeyttämisestä aiheutuneet kustannukset ja vahingot arvioidaan ja osoitetaan. Valtion korvausvelvollisuutta ehdotetaan lakiehdotuksen 7 b §:ssä rajattavaksi silloin, kun kysymyksessä ovat kustannukset tai vahingot, jotka aiheutuvat maahan tuonnin tai maasta viennin yhteydessä määrätystä kiellosta, tavarahan hävittämisestä, eristämisestä tai muusta vastaavasta toimenpiteestä taikka tuonnille tai viennille asetetuista ehdoista, kun asianomainen on rikonnut kasvinsuojelusäännöksiä, taikka kun kasvintuhooja sinänsä on aiheuttanut vahinkoa. Tämän lisäksi ehdotetaan, että päätösval-

ta korvauksen maksamista koskevissa asioissa siirrettäisiin keskushallinnosta piiritasolle. Korvauksen hakemista koskevasta hakuajasta säädetäisiin selvyuden vuoksi laissa.

Lainsäädännön valtuutussäännöksiä ehdotetaan selkiinnytettäväksi lähinnä täsmentämällä lakiin sisältyviä valtuutussäännöksiä sekä tarkistamalla valtuutussäännösten säädöstasoa eräiltä osin.

3. Asian valmistelu

Korvaussäännösten osalta esitys on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriön asettaman Kasvinsuojelukorvaustyöryhmän muistiossa (työryhmämuistio MMM 1986:16) esitettyjen selvitysten ja ehdotusten pohjalta. Muistiosta on pyydetty lausunnot oikeusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, maatilahallitukselta, Maataloustuottajain Keskusliitto MTK:lta, Svenska lantbruksproducenternas centralförbundet, Puutarhaliitolta, kasvinsuojelun neuvottelukunnalta, Maatalousyrittäjien eläkelaitokselta, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitolta ja Taimistoviljelijät — Plantskoleodlarna r.y:ltä. Lakiesityksen jatkovalmistelu on tehty maa- ja metsätalousministeriön ja maatilahallituksen virkatyönä.

Valtuutussäännösten osalta esitys perustuu maatilahallituksessa yhteistoiminnassa maa- ja metsätalousministeriön kanssa tapahtuneeseen työryhmätyöskentelyyn.

4. Esityksen taloudelliset ja organisatoriset vaikutukset

Esityksellä ei ole olennaisia valtionaloudellisia vaikutuksia. Korvaussäännöksiin esitetyt muutokset eivät sinänsä lisää valtionalouden menoja. Lain mukaisten korvausten maksamista varten on valtion tulo- ja menoarvioon varattu vuosittain arviomääräraha. Korvauksista päättäminen ei myöskään merkittävästi lisää maaseutupiirien työtä, sillä ne antavat jo nykyisin korvaushakemuksista lausunnon maatilahallitukselle. Valtuutussäännösten täsmentäminen ja selkeyttäminen tehostaa kasvinsuojeluviranomaisten työtä ja vähentää siten jonkin verran kustannuksia.

5. Muut esitykseen vaikuttavat seikat

Euroopan yhteisöjen (EY) voimassa oleviin tai siellä valmisteilla oleviin kasvinsuojeludirektiiveihin ei sisälly Suomen lainsäädäntöä vastaavaa yleistä korvausjärjestelmää, jonka perusteella viljelijälle tai muulle asianosaiselle voitaisiin suorittaa korvauksia kasvinsuojelutoimenpiteiden aiheuttamista vahingoista tai kustannuksista. Toisaalta direktiivit eivät myöskään estä tällaisen järjestelmän ylläpitämistä maan sisäisessä kasvinsuojelussa. Meillä korvausjärjestelmää on kasvinsuojelulakia säädettäessä pidetty tarpeellisena jopa niin, että korvausvelvollisuus on lakia eduskunnassa käsiteltäessä muutettu ehdottomaksi. Ruotsin,

Norjan ja Tanskan lainsäädäntöön korvausjärjestelmä sisältyy, joskin Suomen järjestelmää suppeampana.

Esityksessä on lähdetty siitä, että edelleenkin on katsottava tarpeelliseksi säilyttää valtion korvausvelvollisuus nykyisessä laajuudessa. Korvausjärjestelmän perusteita ei siten ehdoteta muutettavaksi, vaan kysymys on korvausvelvollisuuden sisällön täsmentämisestä ja selkeyttämisestä.

Esitykseen sisältyvät valtuutuslainsäädännön osittaiset muutosehdotukset ovat teknisluonteisia ja liittyvät voimassa olevan kasvinsuojelulainsäädännön norminantojärjestelmän kehittämiseen, joten niillä ei voida katsoa olevan liittymäkohtia Euroopan taloudelliseen integraatioon.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

2 §. Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että laissa suoraan mainittaisiin maatilahallitus väliaikaisista toimenpiteistä määräävänä viranomaisena. Nykyisin kysymyksessä oleva viranomainen käy ilmi kasvinsuojeluasetuksesta. Säännöksen sanamuotoon ehdotetaan lisäksi tehtäväksi vähäinen tekninen korjaus.

3 §. Maatalouspiirit ovat kuluvan vuoden alusta voimaan tulleella maatilahallinnosta annetulla lailla (1236/90) muuttuneet nimeltään maaseutupiireiksi. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi vastaava muutos.

4 §. Pykälän 1 momentin 7 kohtaa ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että kasvinsuojeluviranomainen voi kasvintuhoojien torjumiseksi määrätä välttämättömien toimenpiteiden lisäksi myös kieltoja ja rajoituksia.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jonka mukaan 1 momentissa tarkoitusta rajoituksista, kielloista ja toimenpiteistä sekä niitä koskevasta menettelystä säädettäisiin tarkemmin asetuksella, sikäli kuin maatilahallitukselle 2 §:n 3 momentin nojalla annetusta norminantovallasta ei muuta johdu. Asetukseen keskitettäisiin siten tarkempien määräysten antaminen normaaleissa olosuhteissa.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi myös uusi 3 momentti, jossa maatilahallitukselle kuitenkin säädettäisiin yleiset valtuudet antaa määräyksiä ja ohjeita hävittämisessä, puhdistuksessa ja desinfioinnissa noudatettavasta menettelystä. Kyseiset toimenpiteet, jotka ovat luonteeltaan teknisiä, edellyttävät täsmällisiä ja yksityiskohtaisia normeja.

7 §. Pykälässä ehdotetaan nykyiseen tapaan säädettäväksi yleisesti valtion velvollisuudesta korvata lain nojalla annettujen määräysten ja toimenpiteiden aiheuttamat kustannukset ja vahingot asianosaiselle. Lisäksi pykälään ehdotetaan otettavaksi säännökset hakemuksen tekemiseen varatusta määräajasta. Samalla hakuaikaa ehdotetaan pidennettäväksi ja sen alkamisajankohtaa selvennettäväksi nykyisestä.

Korvauksen hakuaikaa koskevat säännökset sisältyvät nykyisin kasvinsuojeluasetuksen 7 §:ään, jonka mukaan korvausta on haettava asianomaiselta maatalouspiiriltä (nykyisin maaseutupiiri) 60 päivän kuluessa kustannusten tai vahingon syntymisestä. Käytännössä tätä hakuaikaa on tulkittu siten, että sen alkamisajankohtana on pidetty hetkeä, jolloin korvausta vaativa on todennut kustannusten ja vahinkojen suuruuden. Tulkinna on tällöin lähdetty siitä, että vahinkojen ja kustannusten syntymisajankohta ei välttämättä ole torjuntatoimenpiteen toteuttamisajankohta, vaan va-

hinko voi syntyä myös vähitellen torjuntatoimenpiteen johdosta, esimerkiksi vasta satokauden päätyttyä. Vahingonkärsijän aseman turvaamiseksi kyseistä määräaikaa ehdotetaan pykälässä täsmennettäväksi siten, että se laskettaisiin alkavaksi siitä hetkestä, jolloin korvausta vaativa on päässyt selville kustannuksista tai vahingosta. Tällöin myös sellaiset kustannukset ja vahingot, jotka eivät ilmene heti tai joita vahingonkärsijä ei esimerkiksi olosuhteiden vuoksi ole voinut saada tietoonsa, tulisivat korvattavaksi. Samalla määräaikaa ehdotetaan pidennettäväksi kuuteen kuukauteen, mitä on pidettävä hakijan kannalta kohtuullisena.

Lisäksi ehdotetaan, että maatilahallituksen sijasta maaseutupiiri päättäisi kustannusten ja vahinkojen korvaamisesta sekä korvauksen maksamisesta. Toimivallan siirto on tässä tapauksessa tarkoituksenmukainen ja se jatkaisi maataloushallinnossa jo pääosin toteutettua tehtävien ja toimivallan siirtoa keskushallinnosta piiritasolle.

7 a §. Pykälässä ehdotetaan määriteltäväksi mistä ja minkälaisista kustannuksista ja vahingoista korvausta maksetaan. Korvauksen maksaminen tämän pykälän perusteella ei saisi johtaa siihen, että asianomainen ansaitsee enemmän kuin hän olisi ansainnut tuotannon tai viljelyn jatkuessa aiotulla tavalla.

Kasvintuhoojien torjumiseksi annetun määräyksen aiheuttamat suoranaiset kustannukset on tarkoitettu korvattaviksi. Tällaisia voivat olla työkustannukset, torjunta-aineiden tai desinfiointiaineiden hankintakustannukset sekä hävitettäväksi määrättyjen tavaroiden poistamis-, kuljettamis- ja käsittelykustannukset. Jotkut kustannukset voivat kuitenkin olla sellaisia, että ne olisi joka tapauksessa jouduttu tuotannon jatkuessakin toteuttamaan. Tällaisia kustannuksia ei ole tarkoitus korvata.

Hävitettäväksi määrätty tai torjuntatoimenpiteiden vuoksi vahingoittunut tavara esitetään korvattavaksi sen arvon mukaisesti. Kasvintuhoojan torjumiseksi voidaan määrätä hävitettäväksi yksittäisiä kasveja, kasvustoja, kasvu- alustoja, pakkauksia, suojavaatteita tai muuta sellaista tavaraa, jolla on tietty myynti- tai käyttöarvo. Torjuntatoimenpiteistä voi aiheutua vahinkoa myös siksi, että torjunta-aineet voivat vioittaa kasveja tai tehdä esimerkiksi pakkausmateriaalit käyttökelvottomiksi. Tarkoituksena on, että arvo määritettäisiin tavarann myynti- tai käyttöarvon perusteella. Vahinkoa arvioitaessa huomioon tulisi kuitenkin ot-

taa mahdollisesti säästyneet tuotantokustannukset sekä se, että materiaali olisi ehkä jouduttu piankin uudistamaan.

Tavaran myymis-, luovutus-, kuljetus- tai käyttämiskiellosta voi aiheutua vahinkoa siksi, ettei kasveja tai muuta tavaraa voida käyttää aiottuun tarkoitukseen. Kiellet voivat koskea varastossa, kasvihuoneessa tai myymälässä olevia kulutukseen tarkoitettuja kasveja, jatko- kasvatukseen tarkoitettuja pistokkaita tai taimia taikka peltoviljelyssä käytettävää istutus- tai kylvömateriaalia. Kiellet voivat olla määrä- aikaisia, jolloin tavarann arvo ei lyhyessä ajassa välttämättä muutu, vaan sitä voidaan viivästyksen jälkeen käyttää alkuperäiseen tarkoitukseen. Kiellet voivat myös olla pysyviä. Vahinkoa arvioitaessa on otettava huomioon, että tavaralla voi olla myös muita, korvaavia käyttötarkoituksia.

Maa-alueeseen kohdistuvasta viljelyrajoituksesta tai kiellosta voi aiheutua vahinkoa tuotannon keskeytymisen taikka tuotannon muuttumisen vuoksi. Vahinkona on tällöin pidettävä määräyksen vuoksi estyneen tuotannon ja sitä korvaamaan aikaansaadun tuotannon eroa. Viljelyrajoituksesta tai kiellosta aiheutuva vahinko on arvioitava kussakin tapauksessa erikseen käyttäen hyväksi tilan omaa kirjanpitoa tuotannon tasosta taikka valtakunnallisesti yleispäteviksi todettuja katetuottolaskelmia. Lisäksi ehdotetaan, että maatilahallitus valtuutettaisiin antamaan tarkempia määräyksiä siitä, miten tuotannon keskeytymisestä aiheutuva vahinko ja kustannus arvioidaan.

7 b §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi korvauksen maksamista koskevista rajoituksista.

Nykyistä kasvinsuojelulakia koskevan hallituksen esityksen perusteluihin sisältyy periaate, jonka mukaan kasvintuhoojan itsensä aiheuttama vahinkoa ei pidetä korvattavana vahinkona. Korvaustapauksia ratkaistaessa huomiota onkin kiinnitetty siihen, onko kasvintuhooja sinällään alentanut hävitettäväksi määrätyn tavarann arvoa. Kyseinen voimassa olevan lain perusteluista ilmenevä periaate ehdotetaan sisällytettäväksi 1 momentin ensimmäiseen kohtaan.

Kasvinsuojelulain nojalla voidaan määrätä kieltoja ja asettaa ehtoja kasvien, kasvintuhoojien, maa-aineksen, kompostin ja lannan maahan tuonnille ja maasta viennille. Tällaisia kieltoja, rajoituksia ja ehtoja sisältyy muun muassa kasvintuhoojien maahan kulkeutumi-

sen estämisestä annettuun asetukseen. Tuontia koskevien ehtojen noudattamisesta taikka maahan tuonnin yhteydessä määrätyistä kielloista, tavarán hävittämisestä, eristämisestä tai muusta vastaavasta toimenpiteestä aiheutuvia kustannuksia ja vahinkoja ei ole kuitenkaan tarkoituksenmukaista korvata valtion varoista. Tämä koskee erityisesti säännösten tai määräysten vastaisen tavarán tuontia, mutta myös muista ehdoista ja säännöksessä mainituista toimenpiteistä aiheutuneet menetykset tulisi jättää maahantuojan vastattaviksi. Edellä sanottu koskee vastaavasti myös viennille määrättyjä ehtoja ja säännöksessä mainittuja toimenpiteitä, kuten vientitarkastuksia tai ostajavaltion määräämien vientiehtojen noudattamisesta aiheutuneita kustannuksia tai vahinkoja. Säännös, joka poistaa valtiolta korvausvelvollisuuden edellä tarkoitetuista kustannuksista ja vahingoista ehdotetaan otettavaksi pykälän 1 momentin toiseen kohtaan. Säännös ei merkitse muutosta noudatettuun lain soveltamiseen.

Nykyisestä kasvinuojelulaista puuttuu säännös, joka antaisi mahdollisuuden korvauksen epäämiseen tai pienentämiseen silloin, kun korvauksen hakija on toiminut vastoin kasvinuojelusäännöksiä tai -määräyksiä taikka itse omalla toiminnallaan jopa tahallisesti edesauttanut vahingon syntymistä. Tällainen säännös ehdotetaan otettavaksi nyt puheena olevan pykälän 2 momenttiin. Säännöstä sovellettaisiin myös silloin, kun korvauksen hakija on todistettavasti tiennyt vaarallisen kasvintuhoijan esiintymisestä, mutta laiminlyönyt kasvinuojelulaissa säädetyn ilmoitusvelvollisuuden. Tämä periaate on otettu huomioon siemenperunakeskuksen suojavyöhykkeestä annetussa laissa (1010/88), jonka tarkoituksena on suojata terveeseen siemenperunan tuotantoalue vaarallisilta kasvintuhoojilta Tyrnävän, Limingan ja Temmeksen kunnissa. Korvauksen epäämistä tai alentamista harkittaessa tulisi vahingonkärsineen menettelyn moitittavuuden lisäksi ottaa huomioon menettelyn yhteys syntyneeseen vahinkoon tai kustannuksiin.

8 §. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi maatalouspiirien nimen muuttamista koskeva teknisuonteinen muutos.

Kasvinuojeluasetuksen 27 §:ssä ja kasvintuhoojien maahan kulkeutumisen estämisestä annetun asetuksen 16 §:ssä on maa- ja metsätalousministeriölle annettu valtuutus päättää kasvinuojelulain mukaisissa tehtävissä apuna käytettäville järjestöille ja henkilöille suoritet-

tävien toimenpidekorvausten perusteista. Mainitut valtuudet ehdotetaan siirrettäväksi lain 8 §:n 2 momenttiin, koska toimenpidekorvausten perusteista päättämistä koskeva valtuutus edellyttää lain tasoista valtuutusta.

12 §. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jonka mukaan maatilahallitus antaisi tarvittaessa tarkempia määräyksiä, Suomessa noudatettavat kansainväliset kasvinuojelusopimukset huomioon ottaen, kasvien ja kasvinosien maasta viennissä noudatettavasta kasvien tarkastusmenettelystä. Mainittu valtuutus sisältyy nykyisin kasvinuojeluasetuksen 25 §:ään. Koska tarkastusmenettelyä koskevat määräykset kohdistuvat kuitenkin viime kädessä valtionhallinnon ulkopuolelle, tulisi niitä koskevan valtuutuksen olla laissa.

Lisäksi pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, johon siirrettäisiin nykyisin kasvinuojeluasetuksen 3 §:n 1 momentissa oleva säännös kasvinuojeluviranomaisten velvollisuudesta seurata kasvintuhoojien esiintymistä. Momenttiin ehdotetaan selvyuden vuoksi otettavaksi myös säännös siitä, että maatilahallituksen tulee tarvittaessa julkaista kasvintuhoojien esiintymistä koskevia tietoja. Tämä on tarpeen muun muassa siksi, että kasvintuhoojien maahan kulkeutumisen estämisestä annetussa asetuksessa on eräiden kasvien tuonti kielletty sellaisista valtioista, joissa tiettyä kasvintuhoojaa esiintyy. Käytännössä maatilahallitus on ilmoittanut näitä tietoja.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Ehdotuksen mukaan asetuksella annettaisiin yleensä tarkemmat määräykset kasvinuojelulaissa tarkoitetuista rajoituksista, kielloista ja toimenpiteistä sekä niitä koskevasta menettelystä. Ehdotus vastaa nykyistä tilannetta. Maatilahallitukselle delegoitaisiin hävittämisessä, puhdistuksessa ja desinfioinnissa noudatettavaa menettelyä koskeva yleisluonteinen norminanto. Tällaista menettelyä koskevia yksittäisiä valtuutuksia sisältyy nykyisinkin lain nojalla annettuihin asetuksiin. Maatilahallitus antaisi lisäksi tarkempia määräyksiä lain mukaan korvattavan taloudellisen vahingon tai kustannuksen arvioimisesta.

Lakiin ehdotetaan lisäksi norminannossa nykyisin noudatettavien periaatteiden mukaisesti nostettavaksi eräitä aikaisemmin kasvinuojel-

luasetuksessa ja kasvintuhoojien kulkeutumisen estämisestä annetussa asetuksessa olleita maa- ja metsätalousministeriölle ja maatilahlitukseksi säädettyjä valtuuksia.

3. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdol-

lisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Laki edellyttää siirtymäsäännöstä niiden kustannusten ja vahinkojen korvaamisen osalta, jotka ovat syntyneet ennen lain voimaantuloa tehtyjen päätösten ja toimenpiteiden johdosta.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

L a k i

kasvinsuojelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 13 päivänä helmikuuta 1981 annetun kasvinsuojelulain (127/81) 2 §:n 3 momentti, 3 §, 4 §:n 7 kohta, 7 § ja 8 §:n 1 ja 2 momentti sekä

lisätään lain 4 §:ään uusi 2 ja 3 momentti, lakiin uusi 7 a ja 7 b § sekä lain 12 §:ään uusi 2 ja 3 momentti, seuraavasti:

2 §

Sen estämättä, mitä edellä tässä pykälässä säädetään, maatilahallitus saa, mikäli se kasvintuhoojien torjumiseksi on välttämätöntä, väliaikaisesti määrätä 4 §:n mukaisiin toimenpiteisiin ryhtymisestä myös sellaisia kasvintuhoojia vastaan, joita ei ole asetuksessa lueteltu. Määräys on voimassa enintään kolme kuukautta.

3 §

Joka tietää 2 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettua kasvintuhoojaa esiintyvän omistamalaan tai hallinnassaan olevalla maa-alueella, viljelmällä, tavaravarastossa, kuljetusvälineessä tai rakennuksessa, on velvollinen viipymättä ilmoittamaan siitä asianomaiselle maaseutupiirille. Maatilahallitus voi kuitenkin päättää, että jonkin kasvintuhoojan esiintymisestä ei tarvitse tehdä edellä tarkoitettua ilmoitusta.

4 §

Kasvintuhoojan torjumiseksi tai sen leviämisen estämiseksi voidaan:

7) määrätä muista kasvintuhoojien torjumiseksi välttämättömistä rajoituksista, kielloista ja toimenpiteistä.

Edellä 1 momentissa tarkoitetuista rajoituksista, kielloista ja toimenpiteistä sekä niitä koskevasta menettelystä säädetään, sikäli kuin 2 §:n 3 momentista ei muuta johdu, tarkemmin asetuksella.

Maatilahallitus antaa tarkemmat määräykset ja ohjeet hävittämisessä, puhdistuksessa ja desinfioinnissa noudatettavasta menettelystä.

7 §

Tämän lain nojalla annettujen määräysten aiheuttamat kustannukset ja vahingot korvataan valtion varoista sen mukaan kuin jäljempänä säädetään.

Valtion varoista korvataan lisäksi jäljempänä 8 §:n 3 momentissa tarkoitettujen toimenpiteiden aiheuttamat vahingot.

Korvausta on haettava asianomaiselta maaseutupiiriltä kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun hakija sai tiedon kustannusten tai vahingon ilmenemisestä. Maaseutupiiri päättää kustannusten ja vahinkojen korvaamisesta sekä korvauksen maksamisesta.

7 a §

Edellä 7 §:n 1 momentin mukaan korvattavia kustannuksia ja vahinkoja ovat:

1) annetun määräyksen toteuttamisesta suoranaisesti aiheutuvat desinfioimis-, torjunta- ja hävittämiskustannukset sekä hävitetyn tai torjuntatoimenpiteen vuoksi vahingoittuneen tavararvo;

2) annettuun määräykseen perustuvan tavararvon myymis-, luovutus-, kuljetus- tai käyttökiellon tai vastaavan rajoituksen vuoksi aiheutunut taloudellinen vahinko tai kustannus; sekä

3) taloudellinen vahinko tai kustannus, joka aiheutuu annettuun määräykseen perustuvasta kasvintuotannon keskeytymisestä.

Maatilahallitus antaa tarkempia määräyksiä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettujen taloudellisten vahinkojen tai kustannusten arvioimisesta.

7 b §

Korvausta ei kuitenkaan makseta:

1) kasvintuhoojan aiheuttamista vioituksista johtuvista vahingoista ja kustannuksista; eikä

2) kustannuksista ja vahingoista, jotka aiheutuvat maahan tuonnin tai maasta viennin yhteydessä määrätystä kiellosta, tavararvon hävittämisestä, eristämisestä tai muusta vastaavasta toimenpiteestä taikka maahan tuonnille tai maasta viennille määrättyistä ehdoista.

Korvausta ei myöskään makseta tai sen määrää voidaan alentaa, jos korvaukseen muutoin oikeutettu on jättänyt noudattamatta tätä lakia

tai tämän lain nojalla annettuja säännöksiä, määräyksiä tai viranomaisen päätöksiä tai on muulla tavalla itse vaikuttanut kustannusten tai vahingon syntymiseen.

8 §

Tämän lain täytäntöönpanosta ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvonnasta huolehtivat maatilahallitus ja maaseutupiirit.

Tämän lain mukaisissa tehtävissä voidaan käyttää apuna maatalouden ja puutarhatalouden neuvontajärjestöjä ja kuntien maatalouslautakuntia siten kuin asetuksella säädetään sekä maa- ja metsätalousministeriön erikseen tarvittaessa määräämiä henkilöitä. Maa- ja metsätalousministeriö päättää mainituille neuvontajärjestöille sekä määräämilleen henkilöille tämän lain mukaisista tehtävistä suoritettavien palkkioiden ja korvausten perusteista.

12 §

Maatilahallitus antaa tarvittaessa tarkempia määräyksiä, noudatettavaksi säädetyt tai määrättyt kansainväliset kasvinsuojelusopimukset huomioon ottaen, kasvien ja kasvinosien viennissä noudatettavasta kasvien tarkastusmenetelmästä.

Kasvinsuojeluviranomaisten tulee seurata kasvintuhoojien esiintymistä. Maatilahallituksen tulee tarvittaessa julkaista kasvintuhoojien esiintymistä koskevia tietoja.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Ennen lain voimaantuloa tehdyistä päätöksistä ja toimenpiteistä aiheutuneiden kustannusten ja vahinkojen korvaamiseen sovelletaan kuitenkin aikaisemmin voimassa olleita säännöksiä.

Helsingissä 24 päivänä toukokuuta 1991

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Maa- ja metsätalousministeri *Martti Pura*

L a k i

kasvinsuojelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 13 päivänä helmikuuta 1981 annetun kasvinsuojelulain (127/81) 2 §:n 3 momentti, 3 §, 4 §:n 7 kohta, 7 § ja 8 §:n 1 ja 2 momentti sekä
lisätään lain 4 §:ään uusi 2 ja 3 momentti, lakiin uusi 7 a ja 7 b § sekä lain 12 §:ään uusi 2 ja 3 momentti, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

Sen estämättä, mitä edellä tässä pykälässä on säädetty, kasvinsuojeluviranomainen saa, mikäli se kasvituhojen torjumiseksi on välttämätöntä, väliaikaisesti määrätä 4 §:n mukaisiin toimenpiteisiin ryhtymisestä myös sellaisia kasvintuhoojia vastaan, joita ei ole asetuksessa lueteltu. Määräys on voimassa enintään kolme kuukautta.

Sen estämättä, mitä edellä tässä pykälässä *säädetään*, *maatilahallitus* saa, mikäli se *kasvintuhoojien* torjumiseksi on välttämätöntä, väliaikaisesti määrätä 4 §:n mukaisiin toimenpiteisiin ryhtymisestä myös sellaisia kasvintuhoojia vastaan, joita ei ole asetuksessa lueteltu. Määräys on voimassa enintään kolme kuukautta.

3 §

Joka tietää 2 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettua kasvintuhoojaa esiintyvän omistamalleen tai hallinnassaan olevalla maa-alueella, viljelmällä, tavaravarastossa, kuljetusvälineessä tai rakennuksessa, on velvollinen viipymättä ilmoittamaan siitä asianomaisen maatalouspiirin maataloustoimistolle. Maatilahallitus voi kuitenkin päättää, että jonkin kasvintuhoojan esiintymisestä ei tarvitse tehdä edellä tarkoitettua ilmoitusta.

3 §

Joka tietää 2 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettua kasvintuhoojaa esiintyvän omistamalleen tai hallinnassaan olevalla maa-alueella, viljelmällä, tavaravarastossa, kuljetusvälineessä tai rakennuksessa, on velvollinen viipymättä ilmoittamaan siitä *asianomaiselle maaseutupiirille*. Maatilahallitus voi kuitenkin päättää, että jonkin kasvintuhoojan esiintymisestä ei tarvitse tehdä edellä tarkoitettua ilmoitusta.

4 §

Kasvintuhoojan torjumiseksi tai sen leviämisen estämiseksi voidaan:

7) määrätä muista kasvintuhoojien torjumiseksi välttämättömistä toimenpiteistä.

7) määrätä muista kasvintuhoojien torjumiseksi välttämättömistä *rajoituksista, kielloista* ja toimenpiteistä.

Edellä 1 momentissa tarkoitetuista rajoituksista, kielloista ja toimenpiteistä sekä niitä koskevasta menettelystä säädetään, sikäli kuin 2 §:n 3 momentista ei muuta johdu, tarkemmin asetuksella.

Maatilahallitus antaa tarkemmat määräykset ja ohjeet hävittämisessä, puhdistuksessa ja desinfioinnissa noudatettavasta menettelystä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7 §

Tämän lain nojalla annettujen päätösten sekä 8 §:n 3 momentissa tarkoitettujen toimenpiteiden aiheuttamat kustannukset tai vahingot korvataan valtion varoista. Korvauksen maksamisesta päättää maatilahallitus.

7 §

Tämän lain nojalla annettujen määräysten aiheuttamat kustannukset ja vahingot korvataan valtion varoista sen mukaan kuin jäljempänä säädetään.

Valtion varoista korvataan lisäksi jäljempänä 8 §:n 3 momentissa tarkoitettujen toimenpiteiden aiheuttamat vahingot.

Korvausta on haettava asianomaiselta maaseutupiiriltä kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun hakija sai tiedon kustannusten tai vahingon ilmenemisestä. Maaseutupiiri päättää kustannusten ja vahinkojen korvaamisesta sekä korvauksen maksamisesta.

7 a §

Edellä 7 §:n 1 momentin mukaan korvattavia kustannuksia ja vahinkoja ovat:

1) annetun määräyksen toteuttamisesta suoranaisesti aiheutuvat desinfioimis-, torjunta- ja hävittämiskustannukset sekä hävitetyn tai torjuntatoimenpiteen vuoksi vahingoittuneen tavaran arvo;

2) annettuun määräykseen perustuvan tavaran myymis-, luovutus-, kuljetus- tai käyttökiellon tai vastaavan rajoituksen vuoksi aiheutunut taloudellinen vahinko tai kustannus; sekä

3) taloudellinen vahinko tai kustannus, joka aiheutuu annettuun määräykseen perustuvasta kasvintuotannon keskeytymisestä.

Maatilahallitus antaa tarkempia määräyksiä 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetun taloudellisen vahingon tai kustannuksen arvioimisesta.

7 b §

Korvausta ei kuitenkaan makseta:

1) kasvintuhoojan aiheuttamista vioituksista johtuvista vahingoista ja kustannuksista; eikä

2) kustannuksista ja vahingoista, jotka aiheutuvat maahan tuonnin tai maasta viennin yhteydessä määrätystä kiellosta, tavaran hävittämisestä, eristämisestä tai muusta vastaavasta toimenpiteestä taikka maahan tuonnille tai maasta viennille määrättyistä ehdoista.

Korvausta ei myöskään makseta tai sen määrä voidaan alentaa, jos korvaukseen muutoin oikeutettu on jättänyt noudattamatta tätä lakia tai tämän lain nojalla annettuja säännöksiä, määräyksiä tai viranomaisen päätöksiä tai on muulla tavalla itse vaikuttanut kustannusten tai vahingon syntymiseen.

Voimassa oleva laki

8 §

Tämän lain täytäntöönpanosta ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvonnasta huolehtivat maatilahallitus ja maatalouspiirien maataloustoimistot.

Tämän lain mukaisissa tehtävissä voidaan käyttää apuna maatalouden ja puutarhatalouden neuvontajärjestöjä ja kuntien maatalouslautakuntia siten kuin asetuksella säädetään sekä maa- ja metsätalousministeriön erikseen tarvittaessa määräämiä henkilöitä.

Ehdotus

8 §

Tämän lain täytäntöönpanosta ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvonnasta huolehtivat maatilahallitus ja *maaseutupiirit*.

Tämän lain mukaisissa tehtävissä voidaan käyttää apuna maatalouden ja puutarhatalouden neuvontajärjestöjä ja kuntien maatalouslautakuntia siten kuin asetuksella säädetään sekä maa- ja metsätalousministeriön erikseen tarvittaessa määräämiä henkilöitä. *Maa- ja metsätalousministeriö päättää mainituille neuvontajärjestöille sekä määräämilleen henkilöille tämän lain mukaisista tehtävistä suoritettavien palkkioiden ja korvausten perusteista.*

12 §

Maatilahallitus antaa tarvittaessa tarkempia määräyksiä, noudatettavaksi säädetyt tai määrättyt kansainväliset kasvinsuojelusopimukset huomioon ottaen, kasvien ja kasvinosien viennissä noudatettavasta kasvien tarkastusmenetelmästä.

Kasvinsuojeluviranomaisten tulee seurata kasvintuhoojien esiintymistä. Maatilahallituksen tulee tarvittaessa julkaista kasvintuhoojien esiintymistä koskevia tietoja.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Ennen lain voimaantuloa tehdyistä päätöksistä ja toimenpiteistä aiheutuneiden kustannusten ja vahinkojen korvaamiseen sovelletaan kuitenkin aikaisemmin voimassa olleita säännöksiä.